

ONDERHANDELINGSRESULTAAT PENSIOEN ING

Partijen:

1. (a) ING Bank Personeel B.V., (b) ING Verzekeringen Personeel B.V., (c) ING Investment Management Personeel B.V., (d) Westland Utrecht Personeel B.V. alsmede (e) ING Bank N.V. en (f) ING Verzekeringen N.V., zowel voor zichzelf als in hoedanigheid van vennoot van de ontbonden vennootschap onder firma ING Personeel VOF, (g) ING Vastgoed Ontwikkeling B.V. en (h) Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V. voor zichzelf en als rechtsopvolger onder algemene titel van RVS Levensverzekering N.V. (hierna tezamen en ieder voor zich: ING, ING Bank, ING Verzekeren/ING Investment Management of werkgevers)
2. Stichting Pensioenfonds ING (hierna: PFI)
3. Vakorganisaties FNV Finance (onderdeel van FNV Bondgenoten), CNV Dienstenbond en De Unie (hierna: vakorganisaties)

hierna gezamenlijk te noemen: Partijen en elk afzonderlijk een Partij,

hebben met medebetrokkenheid van:

4. de Centrale Ondernemingsraad voor ING (hierna: COR)
5. de Vereniging Senioren ING (hierna: VSI)

tezamen met Partijen hierna te noemen: stakeholders,

het navolgende onderhandelingsresultaat bereikt.

1. Inleiding en samenvatting

Dit onderhandelingsresultaat houdt in dat er, indien na definitieve besluitvorming volgend uit de bij de stakeholders geldende besluitvormingsprocedures op 27 februari 2014 conform dit onderhandelingsresultaat definitieve overeenstemming is bereikt, geen financiële band meer bestaat tussen ING en PFI, met uitzondering van de afspraken zoals gemaakt in dit onderhandelingsresultaat en het betalen van de uitvoeringskosten door ING aan PFI conform de vastlegging hiervan in de uitvoeringsovereenkomst 2014. Na definitieve overeenstemming conform dit onderhandelingsresultaat, resulterend in de betaling van de bij dit onderhandelingsresultaat overeengekomen bedragen, anders dan ter zake van uitvoeringskosten als bedoeld onder 3.I of ter zake van niet door ING bij PFI aangemelde werknemers, rust er op ING voor de toekomst geen enkele contractuele verplichting meer tot het betalen van bedragen ter financiering van (aanvullende) pensioenaanspraken en pensioenrechten opgebouwd tot

en met 31 december 2013 op basis van de pensioenreglementen van PFI en zijn rechtsvoorgangers; noch vrijwillig, noch gevraagd of ongevraagd zal ING nog betalingen verrichten dienaangaande. Na het moment van definitieve overeenstemming op 27 februari 2014 en na betaling door ING aan PFI van de in dit onderhandelingsresultaat overeengekomen bedragen komt de bijstortverplichting derhalve met onmiddellijke ingang te vervallen. Ook heeft ING vanaf dat moment geen recht meer op (terug)betalingen door PFI vanuit zijn middelen. Alle relevante risico's betreffende bij- en terug storting respectievelijk na 2014 te verlenen toeslagen (hierna: indexaties) zijn hiermee vanaf 27 februari 2014 respectievelijk 1 januari 2015 overgedragen aan PFI en zijn deelnemers. Wat de verlening van indexaties betreft heeft deze overgang van het risico betrekking op elke indexatieverlening die volgens de geldende pensioenreglementen van PFI is voorzien op en na 1 januari 2014. Met ingang van 1 januari 2015 is de besluitvorming door PFI over het verlenen van indexaties ook reglementair niet meer langer afhankelijk van het beschikbaar stellen van middelen door ING. Enige financiële consequentie uit hoofde van thans lopende dan wel nieuwe procedures over het door ING niet of niet volledig ter beschikking stellen van middelen voor op tijdstippen vóór 1 januari 2014 toe te kennen indexaties, zullen volledig voor rekening en risico zijn voor de Partijen genoemd onder 1 in de aanhef van dit onderhandelingsresultaat. Deze Partijen vrijwaren PFI hoofdelijk voor enige financiële consequentie uit dien hoofde.

Het is de bedoeling van alle stakeholders dat de van toepassing zijnde pensioenovereenkomsten en pensioenreglementen zodanig worden gewijzigd dat ING vanaf de datum van definitieve overeenstemming geen enkele financiële verplichting meer heeft ten aanzien van de onderliggende pensioentoezeggingen. Gevolg van deze wijzigingen is dat de pensioenverplichtingen niet meer op de balans van ING behoeven te worden opgenomen (off Balance zijn), noch dat deze pensioenverplichtingen in de toekomst, wanneer deze zijn ondergebracht bij PFI, alsnog op de balans van ING dienen te worden opgenomen (off Balance blijven). Indien vóór het moment van de definitieve overeenstemming blijkt dat op basis van de onderstaande afspraken de in deze alinea bedoelde wijzigingen en het gevolg daarvan niet is of zal worden bereikt, zullen alle stakeholders zich inspannen om deze eindsituatie alsnog te bereiken, waarbij sprake dient te zijn van een voor alle stakeholders aanvaardbare oplossing.

Indien de achterbanraadpleging en de benodigde definitieve besluitvorming niet leiden tot een positieve reactie, kan elk van de stakeholders door middel van een schriftelijke verklaring aan elk van de andere stakeholders dit onderhandelingsresultaat ontbinden. De ontbinding ontslaat alle stakeholders van alle uit dit onderhandelingsresultaat voortvloeiende verplichtingen.

Bij het overleg voorafgaand aan dit onderhandelingsresultaat zijn de delegaties van COR en VSI intensief betrokken. Beide stakeholders steunen het bereikte resultaat. Door medeondertekening van dit onderhandelingsresultaat geven zij hiervan blijk.

Hieronder zijn de afspraken opgesomd die Partijen en COR en VSI met elkaar in het kader van het onderhandelingsresultaat hebben gemaakt. Dit resultaat staat los van de per 1 januari 2014 ingevoerde pensioenregeling voor ING Bank en ING Verzekeren/ING Investment Management zoals vastgelegd in de pensioenreglementen van het ING CDC pensioenfonds en het NN CDC pensioenfonds , met uitzondering van de onder 3 genoemde bepaling inzake de Eigen Bijdrage Pensioen (EBP).

Alle stakeholders hechten er per saldo belang aan transparant en volledig te zijn inzake de overwegingen die voor elke stakeholder hebben geleid tot instemming met de gemaakte afspraken zoals weergegeven in dit document. Elke stakeholder onderkent daarbij de belangen zoals weergegeven door de overige stakeholders. Veel van deze belangen worden door alle of vrijwel alle stakeholders gedeeld. Vooropstaat dat alle stakeholders een groot belang hechten aan de continuïteit en stabiliteit van de werkgevers en van PFI. Onderstaand zijn de belangrijkste eigen overwegingen van alle stakeholders opgesomd.

2. Overwegingen

De overwegingen die geleid hebben tot de afspraken c.q. een positieve houding tegenover deze afspraken zijn vanuit de stakeholders als volgt te omschrijven:

ING

Voor ING is het beperken van haar risico's met betrekking tot de pensioenverplichtingen, tot uitdrukking komend in een sterk verminderde volatiliteit van de daarmee samenhangende balansposten, een belangrijke stap in haar algemene beleid van de-risking (vermindering van risico's). En, met betrekking tot de bij PFI ondergebrachte pensioenen, is dit bovendien een volgende stap in het herstructureringsproces van het bedrijf (splitsing bank en verzekeraar).

Door de gemaakte afspraken vervallen de door ING als nadelig ervaren gevolgen van het opnemen van de verplichtingen voor pensioen ondergebracht bij PFI die voortvloeien uit de internationale boekhoudregels (IFRS). De per 2013 gewijzigde boekhoudregels hebben niet alleen gevolgen voor de balans van ING, maar grijpen in combinatie met andere regelgeving rechtstreeks in op de bedrijfsvoering van de bank en verzekeraar.

Het op afstand zetten van PFI is een mijlpaal voor de op handen zijnde verzelfstandiging van het Europese verzekerings- en vermogensbeheerbedrijf en de voorbereiding van een eventuele beursgang ("IPO") daarvan. Een succesvolle IPO is voor ING wezenlijk voor de continuïteit van zowel het bank- als verzekeringsbedrijf.

De gunstige financiële positie van PFI maakt, in combinatie met de verbeterde situatie op de financiële markten en de in voorbereiding zijnde IPO, dit hét moment voor het maken van de onderstaande afspraken.

Voor PFI betekent dit dat de verantwoordelijkheid voor de financiering van toekomstige indexaties over de tot 1 januari 2014 opgebouwde pensioenaanspraken- en rechten, vermeerderd met de toeslagen in 2014, door ING overgedragen wordt aan PFI. De financiering van en besluitvorming over de toekenning van de indexaties in enig jaar, berust vanaf het moment dat deze voorwaardelijk zijn geworden, namelijk 1 januari 2015, volledig bij het bestuur van PFI. Het beëindigen van de bijstortregeling heeft daarnaast tot gevolg dat, in geval PFI terecht komt in een tekortsituatie, het storten van een extra koopsom door ING door het bestuur van PFI niet ingezet kan worden als sturingsmiddel om uit de tekortsituatie te komen. Dit betekent dat het korten van opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten door het bestuur van PFI ook na de datum van definitieve overeenstemming in de toekomst realiteit kan worden. Kortten is en blijft een ultimum remedium. ING is van mening dat met de gemaakte afspraken deze overdracht verantwoord is en de betreffende deelnemers een vooruitzicht geeft op een goed indexatieresultaat, onafhankelijk van de werkgever ING.

Ten slotte is voor ING een overweging dat de gemaakte stap past bij de trend in de markt en specifiek voor ondernemingen in de financiële sector waarbij het pensioenfonds van de eigen onderneming volledig op eigen benen komt te staan met een financieel gezonde startpositie.

PFI

PFI is een van de weinige pensioenfondsen waarin de financiering van de indexaties nog plaatsvindt voor rekening van de sponsor. Met dit onderhandelingsresultaat realiseert PFI een marktconforme situatie waarin hij volledig zelfstandig kan besluiten tot toekenning van indexaties.

Financiële onafhankelijkheid vereenvoudigt voor PFI de communicatie over zijn beleid omdat PFI hierdoor aansluit bij de situatie van pensioenfondsen, die in Nederland gangbaar is. Tevens is het voor PFI van belang dat het niet meer afhankelijk is van de financiële middelen van ING en dat dientengevolge de besluitvorming over indexatie transparanter wordt.

PFI is vanaf 1 januari 2014 een bijzonder gesloten fonds. Dit betekent dat het alleen opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten beheert en uitkeert. Er vinden, behoudens vergoeding van de uitvoeringskosten van PFI, geen (nieuwe) geldstromen plaats tussen ING en PFI. De enige inkomstenbron is het rendement dat gerealiseerd wordt op de beleggingen.

Voor PFI is de nominale zekerheid van groot belang. Daarbovenop wenst PFI de tussen ING en vakorganisaties afgesproken indexatieambitie te realiseren,

waarbij vooropstaat dat deze ambitie voor alle deelnemers voorwaardelijk wordt, waar dit voorheen al gold voor de inactieve deelnemers en de pensioengerechtigden. PFI ziet de financiële onafhankelijkheid en de overdracht van de verantwoordelijkheid voor de betaling van voorwaardelijke toekomstige indexaties als een pluspunt om de bovengenoemde ambitie waar te maken. Voor de besluitvorming door PFI is er vanaf 1 januari 2015 geen afhankelijkheid meer van het ter beschikking stellen van middelen door ING voor de toe te kennen indexaties. PFI krijgt vanaf die datum meer beleidsvrijheid ten aanzien van indexaties tot zijn beschikking.

Deze financiële onafhankelijkheid brengt ook een grote verplichting voor PFI met zich mee om los van de sponsor ING de doelstellingen van PFI te realiseren. Voor PFI staat daarom voorop dat de financiële onafhankelijkheid van PFI alleen mogelijk is als er sprake is van een goede startdekkingsgraad, versterkt door een extra storting van ING in 2014. Bij het realiseren van zijn doelstellingen zijn de uitgangspunten voor PFI vanzelfsprekend dat sprake is van een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging en van het op transparante wijze afleggen van verantwoording.

Ten slotte biedt de financiële onafhankelijkheid PFI de mogelijkheid zich verder te richten op de toekomst van PFI als gesloten fonds en hiernaar nader onderzoek te doen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het implementeren van een passende governancestructuur, een mogelijke splitsing van het pensioenfonds en samenwerking met de andere pensioenfondsen van ING die de pensioenregelingen van ING uitvoeren. Het waarborgen van de doelstellingen van PFI zal daarbij als uitgangspunt dienen.

Vakorganisaties

De afspraken zijn niet gemaakt in de openheid zoals vakorganisaties gewend zijn door de geheimhouding die tijdens dit traject gold.

Voor de vakorganisaties staat voorop dat dit resultaat als effect heeft dat deelnemers, inactieve deelnemers en pensioengerechtigden vooruitzicht blijven houden op een goed indexatieresultaat. Het overdragen van het risico naar deelnemers kent een prijs, door het bod van ING is sprake van een reële prijs voor deze risico-overdracht.

De afspraken die leiden tot de overdracht van de financiering van de toekomstige indexaties van ING naar PFI. Dit betekent dat PFI volledig verantwoordelijk wordt voor het uitvoeren van de voorwaardelijke indexaties vanaf 1 januari 2015. Dit verplicht PFI een beleid te voeren dat ertoe leidt dat het vooruitzicht op indexaties voor alle verzekerden (deelnemers, inactieve deelnemers en pensioengerechtigden) goed blijft. De vakorganisaties hechten er daarom aan niet alleen betrokken te zijn bij het maken van de onderstaande afspraken, maar ook betrokken te zijn bij de

uitvoering van deze afspraken. Voor de vakorganisaties is een duurzaam meedelen in de zeggenschap over de uitvoering in de toekomst essentieel.

De gemaakte afspraken passen in het grote belang dat de vakorganisaties zien in het opzetten van twee stabiele, gesplitste ING bedrijven met een positief gevolg voor (behoud van) de werkgelegenheid binnen ING.

Ten slotte beseffen de vakorganisaties dat deze afspraken kort volgen op de afspraken die gemaakt zijn in 2012 over de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2014. Voor de vakorganisaties is de overweging om akkoord te gaan met de onderstaande afspraken dat voor de achterbannen die zij vertegenwoordigen, er, mede gelet op hetgeen speelt in de financiële wereld en de (inter)nationale ontwikkelingen op het gebied van pensioencontracten, een totaal resultaat in de pensioenregeling mogelijk is dat voldoet aan de door de vakorganisaties te stellen criteria. Deze zijn opgesteld indachtig de belangen van de verschillende groepen, die de vakorganisaties vertegenwoordigen (werknemers, voormalig werknemers en gepensioneerden van ING).

COR

De COR neemt in ogenschouw het bedrijfsbelang en het belang van de Nederlandse medewerkers van ING Bank en ING Verzekeren/ING Investment Management. De COR is gedurende het onderhandelingsproces meegenomen in de overwegingen en aandachtspunten en heeft ook aandachtspunten in kunnen brengen. Zij neemt haar verantwoordelijkheid serieus en voelt zich betrokken bij dit onderhandelingsresultaat.

Voor de COR is van belang dat voor alle betrokken medewerkers gelijkwaardige afspraken gelden voor pensioen binnen ING. En dat er geen sprake is van onderscheid in deze arbeidsvoorwaarde tussen ING Bank en ING Verzekeren/ING Investment Management, anders dan voortvloeiend uit loonsverhogingen, die gevolgen hebben voor de mate van indexatie van opgebouwd pensioen.

Het behouden van een goed vooruitzicht op indexatieresultaat voor alle betrokken medewerkers staat voor de COR voorop. Voor de overdracht van het risico van de werkgever naar de deelnemers moet een vergoeding worden betaald. Het voorstel van ING, in combinatie met de gunstige dekkingsgraad van PFI, is in de ogen van de COR redelijk.

In het licht van de continuïteit van het bedrijf en daaruit voortvloeiende werkgelegenheid staat de COR positief tegenover de afspraken.

De COR realiseert zich dat deze afspraken kort volgen op de afspraken die gemaakt zijn over de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2014.

Ook voor de COR is van belang dat de uitvoering van de gemaakte afspraken ook binnen de governancestructuur van PFI voldoende geborgd blijft.

Betrokkenheid bij de totstandkoming van een toekomstige governancestructuur van PFI die past bij de specifieke kenmerken van het pensioenfonds (geen nieuwe opbouw, beheren van pensioenaanspraken voor deelnemers die wel in dienst blijven van ING, wijzigende verhouding van het

totale bestand van PFI tussen actieve deelnemers, inactieve deelnemers en pensioengerechtigden) is voor de COR een belangrijk punt.

VSI

VSI is gedurende het onderhandelingsproces meegenomen in de overwegingen en aandachtspunten en heeft ook aandachtspunten in kunnen brengen.

Vanuit VSI's doelstellingen en strategie (het behartigen van de collectieve belangen van de leden, senioren van ING Nederland en op onder meer pensioengebied een betrouwbare en deskundige gesprekspartner namens de ING-senioren zijn voor ING) is het belang van VSI te zorgen dat de pensioenbelangen voor VSI-leden zo goed mogelijk geborgd worden en blijven.

Als pensioenbelangen geldt voor VSI een waarborg dat de nominale pensioenrechten zoveel mogelijk intact blijven, met andere woorden: de kans op korting van deze rechten is en blijft klein. Een ander pensioenbelang is dat de pensioenrechten met een grote mate van zekerheid geïndexeerd worden - ook al is er geen sprake van een onvoorwaardelijke indexatie-ambitie-. VSI ziet met dit onderhandelingsresultaat ook een einde komen aan de complexe driehoeksverhouding ING, PFI en gepensioneerden, waardoor de kans op verschillen van inzicht, belangentegenstellingen en op procedures aanzienlijk zal verminderen. De kennelijke onzekerheid omtrent de toekomstige stabiliteit van de bedrijfsresultaten van bank- dan wel verzekeringsbedrijf zal niet langer - zoals in de afgelopen jaren is gebleken - van invloed zijn op de besluitvorming rond de indexatie. Tevens vermindert dit onderhandelingsresultaat de (in het verleden gebleken) complexiteit van het besluitvormingsproces in bredere zin tussen ING en PFI.

Het op afstand zetten van PFI gecombineerd met een goede financiële startpositie en een bij de doelstellingen passend beleggings- en indexatiebeleid, waarbij door PFI heldere en objectieve waarborgen dienen te worden geformuleerd ter voorkoming van de mogelijke risico's die kunnen optreden als gevolg van de gemaakte afspraken (waarbij VSI met name refereert aan de twee uiteenlopende indexatiemaatstaven, zowel qua methodiek als qua te hanteren maximum) ziet VSI als een waarborg dat recht gedaan wordt aan de bovengenoemde pensioenbelangen. Hierbij is voor de toekomstige jaarlijkse indexaties geen afhankelijkheid meer van stortingen van de sponsor. In dit verband is VSI ook voorstander van een governancestructuur die past bij een bijzonder gesloten fonds, waarbij de bestuurlijke samenstelling en medezeggenschap op een evenwichtige wijze worden ingericht. VSI wil dan ook volwaardig participeren in de discussie over de keuze van een adequaat governancemodel voor PFI.

Per saldo beoordeelt VSI dit onderhandelingsresultaat, mede als gevolg van de ontwikkelingen in de financiële wereld, als een positieve ontwikkeling. Het vergroot voor de gepensioneerden het vooruitzicht op een acceptabel indexatieresultaat.

3. Gemaakte afspraken tussen Partijen

Hieronder zijn de afspraken beschreven die Partijen met elkaar hebben gemaakt. Dit betreft afspraken die gelden zowel tussen ING en PFI als tussen ING en vakorganisaties, alsmede afspraken die tussen alle Partijen zijn gemaakt als gevolg van onderwerpen met een arbeidsvoorwaardelijke en financiële component. COR en VSI staan positief tegenover deze afspraken.

De onder A., B. en C. opgenomen afspraken met betrekking tot indexatie hebben uitsluitend betrekking op die pensioenregelingen en de daaruit voortvloeiende pensioenaanspraken en – rechten die tot en met 31 december 2013 bij PFI zijn ondergebracht (hierna: cao-pensioenen). Enige financiële consequentie uit hoofde van thans lopende dan wel nieuwe procedures over het door ING niet of niet volledig ter beschikking stellen van middelen voor op tijdstippen vóór 1 januari 2014 toe te kennen indexaties, zullen volledig voor rekening en risico zijn voor de Partijen genoemd onder 1 in de aanhef van dit onderhandelingsresultaat. Deze Partijen vrijwaren PFI hoofdelijk voor enige financiële consequentie uit dien hoofde.

A. Indexaties in het kalenderjaar 2014

PFI indexeert de pensioenen in het kalenderjaar 2014 op de tijdstippen en aan de hand van de indexatiemaatstaven (met inachtneming van de toepasselijke maxima) op grond van de geldende pensioenreglementen. Voor deze indexaties betaalt ING per 28 februari 2014 aan PFI een eenmalig bedrag definitief vastgesteld op 330 miljoen euro (€ 330.000.000), vermeerderd met een rentevergoeding van 2,75% per jaar over de periode van 31 december 2013 tot de datum van daadwerkelijke betaling. De koopsom behorend bij de indexaties op basis van loonindex voor de actieve deelnemers met betrekking tot 1 januari 2014 is door ING al voldaan op basis van de alsdan geldende pensioenovereenkomsten en maakt onderdeel uit van bovengenoemd bedrag. ING zal zich met betrekking tot de betaling van dit bedrag of gedeelten daarvan niet beroepen op zwaarwegende redenen als bedoeld in de brief van ING aan PFI van 21 augustus 2003.

Voor de bovengenoemde indexaties gelden de volgende maatstaven:

- Prijsindex (eerst gepubliceerde CPI over de maand oktober 2013 – oktober 2012, alle huishoudens, afgeleid): 0,9%
- Loonindex ING Bank per 1-1-2014: 1,5%
- Loonindex ING Bank per 1-8-2014: 2%
- Loonindex ING Verzekeren/ING Investment Management over 2014: 0%

B. Compensatie overgang onvoorwaardelijke naar voorwaardelijke indexatie actieve werknemers en arbeidsongeschikten

Met ingang van 1 januari 2015 wijzigt de toekomstige indexatie van actieve werknemers en (een gedeelte van de) arbeidsongeschikten van de tot en met 31 december 2013 opgebouwde pensioenaanspraken en – rechten van

onvoorwaardelijk (bij een cao-loonstijging) naar voorwaardelijk (op basis van besluit PFI). De indexatiemaatstaf blijft ongewijzigd. Ter compensatie van deze overgang betaalt ING op 28 februari 2014 een bedrag van 170 miljoen euro (€ 170.000.000), vermeerderd met een rente van 2,75% per jaar over de periode van 31 december 2013 tot 28 februari 2014, aan PFI. Dit bedrag zal worden aangewend voor een bestemmingsreserve. Deze bestemmingsreserve heeft tot doel een aanvulling te geven op de jaarlijks toe te kennen indexatie voor de huidige actieve werknemers inclusief (een gedeelte van de) arbeidsongeschikten, voor zolang als zij respectievelijk actief dan wel arbeidsongeschikt zijn, in het geval er in enig jaar geen sprake is van een volledige toekenning van de loonindexatie. Deze aanvulling blijft in stand zolang de bestemmingsreserve een positief saldo heeft. De bestemmingsreserve zal jaarlijks worden verhoogd (dan wel verlaagd) met het fondsrendement (percentage over het gemiddelde saldo). In het geval er geen deelnemer meer is die aanspraak kan maken op de bestemmingsreserve en er sprake is van een overschot, vloeit dit overschot in de algemene middelen van PFI. Deze reserve zal alsdan worden aangewend conform de statutair vastgelegde doelstellingen van PFI.

C. Overdracht financiering toekomstige indexaties vanaf 1 januari 2015

Met ingang van 1 januari 2015 vindt de financiering van alle volgens de geldende pensioenreglementen van PFI op of na die datum voorziene indexaties van cao-pensioenen plaats voor rekening en risico van PFI. Deze indexaties zijn voorwaardelijk. Het bestuur van PFI beslist of indexatie verleend wordt op de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. Aan het bestuursbesluit kunnen geen rechten worden ontleend voor toekomstige indexaties. Mede voor de overdracht van deze financiering aan PFI is ING de hierna onder E. genoemde vergoeding aan PFI verschuldigd. Met de betaling van deze vergoeding zijn ING en haar groepsmaatschappijen tegenover de vakorganisaties, PFI, en de actieve en inactieve deelnemers, (een gedeelte van de) arbeidsongeschikten en alle pensioengerechtigden van PFI bevrijd van hun contractuele verplichting om middelen voor de indexatie van cao-pensioenen over het kalenderjaar 2015 en volgende jaren ter beschikking te stellen.

Op basis van deze vergoeding, de dekkingsgraad van PFI per 30 november 2013 en de onderliggende berekeningen van Ortec, waaronder ook de uitleg over vermogensbeheer- en transactiekosten en de loonindexberekeningen, die in opdracht van PFI en ING zijn uitgevoerd, zijn Partijen overeengekomen dat voor de toekomstige voorwaardelijke indexaties de volgende uitgangspunten gelden:

- Handhaving van de huidige indexatiemaatstaven
- Een indexatieambitie van 80% gemeten over een horizon van 15 jaar
- Een bijbehorend indexatieresultaat van 90% gemeten over een horizon van 15 jaar

- Een gelijke mate van indexatieambitie voor alle groepen behoudens de te verlenen indexatie die voortvloeit uit de afspraak beschreven onder B van dit hoofdstuk

Niets afdoende aan hetgeen hierover in de eerste alinea van hoofdstuk C. is bepaald hebben Partijen het volgende vastgesteld:

- PFI houdt in de door haar aan te houden buffers rekening met mogelijke additionele risico's die zich in de toekomst kunnen voordoen, maar niet kwantificeerbaar zijn, waarbij vooral het lang leven risico als risico is benoemd.
- De bevoegdheid voor het toekennen van de voorwaardelijke indexaties berust volledig bij het bestuur van PFI. Bij deze toekenning handelt het bestuur van PFI conform de eisen uit de Pensioenwet en overige wet- en regelgeving, in het bijzonder de eisen die daarin worden gesteld ten aanzien van de evenwichtige afweging van belangen van de verschillende groepen belanghebbenden. Deze discretionaire bevoegdheid wordt door alle stakeholders onderkend en gerespecteerd.
- In het geval er sprake is van extreme situaties, bijvoorbeeld loonontwikkelingen die significant uitkomen boven macro-economische ontwikkelingen, heeft het bestuur van PFI derhalve de bevoegdheid bij het toekennen van indexaties af te wijken van de bovengenoemde uitgangspunten ten aanzien van de indexatiemaatstaven zoals omschreven in de tweede alinea, eerste bullet van dit hoofdstuk. De evenwichtige belangenafweging en (het behoud van) de (toekomstige) financiële draagkracht van PFI zijn hierbij het uitgangspunt voor deze afwijking.
- Cao-partijen committeren zich om vanaf 1 januari 2015 te bepalen dat cao-afspraken over bijzondere collectieve loonsverhogingen voor de werknemers van ING Bank of ING Verzekeren/ING Investment Management niet doorwerken in de indexatieafspraken zoals vastgelegd in dit onderhandelingsresultaat. Deze vaststelling heeft alleen betrekking op de indexaties met de loonindex als indexatiemaatstaf.
- PFI hanteert een passend beleggingsbeleid (afgeleid van het principe van matching&return) gericht op het nastreven van een hoge nominale zekerheid en het behalen van extra rendement. Dit extra rendement kan (deels) worden benut voor het opvangen van de benodigde beleggingskosten voor de beleggingsportefeuille van PFI en de voorwaardelijke indexaties.

D. _____ Einde bij- en terugstortverplichting

De contractuele bij- en terugstortverplichting tussen ING en PFI, zoals vastgelegd in de tussen ING en PFI geldende uitvoeringsovereenkomst waarbij uitsluitend ING en PFI partij zijn, en de overige desbetreffende fondsdocumenten, komt na definitieve overeenstemming op 27 februari 2014 met onmiddellijke ingang te vervallen. Mede hiervoor is ING de hierna onder E. genoemde vergoeding aan PFI verschuldigd.

E. Door ING aan PFI te betalen vergoeding uit hoofde van afspraken A., B., C. en D.

De door ING aan PFI verschuldigde vergoeding als bedoeld onder A., B., C. en D. bedraagt in totaal 879 miljoen euro (€ 879.000.000,--). Uiterlijk op 28 februari 2014 betaalt ING dit bedrag, vermeerderd met een rente van 2,75% per jaar over de periode van 31 december 2013 tot de datum van daadwerkelijke betaling, aan PFI.

F. Lopende arbitrage sterftegrondslagen

ING en PFI hebben naar aanleiding van het op 20 december 2013 aan hen toegezonden concept-tussenvonnis in de arbitrage over de opslag van de ervaringssterfte van 1,7% op de over 2013 vastgestelde en verschuldigde premies en/of koopsommen als onderdeel van de door PFI gehanteerde grondslagen separaat afspraken gemaakt. Deze houden, samengevat, onder meer in dat een ieder 50% van deze opslag voor zijn rekening neemt en dat PFI in zijn grondslagen de opslag van 1,7% blijft hanteren. Door ING is met alle afspraken hierover rekening gehouden in het bedrag dat aan PFI wordt betaald in verband met de overdracht van de financiering van de voorwaardelijke indexaties.

Voor PFI betekent dit dat dit aspect meegenomen is in de beoordeling of de afgesproken indexatieambitie en het indexatieresultaat kunnen worden nagekomen, rekening houdend met de in dit onderhandelingsresultaat beschreven opslag voor additionele risico's.

G. Governance PFI

Per 1 januari 2014 wordt PFI een gesloten pensioenfonds waarin, behoudens de vergoeding van de uitvoeringskosten, geen financiële relatie meer bestaat tussen ING en PFI. Binnen PFI vindt weliswaar geen nieuwe pensioenopbouw meer plaats, maar er is wel sprake van het beheer van pensioenaanspraken en vanaf 1 januari 2015 voorwaardelijke indexatie van deze aanspraken voor deelnemers van PFI die nog in dienst zijn van ING.

Het gesloten karakter van PFI heeft gevolgen voor de populatie van PFI en de verhoudingen tussen de verschillende groepen belanghebbenden van PFI. Daarnaast is de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen in augustus 2013 deels in werking getreden, de bepalingen ten aanzien van de governancestructuur van pensioenfondsen treden per 1 juli 2014 in werking. Deze wet stelt nieuwe eisen aan de governance van pensioenfondsen en legt nieuwe keuzes voor. Het bestuur van PFI heeft hierin een zelfstandige besluitvormende bevoegdheid, waarbij de deelnemersraad van PFI in de gelegenheid wordt gesteld zijn advies hierover uit te brengen.

Ten aanzien van de governance van PFI hebben Partijen afgesproken dat alle andere stakeholders (werkgever, vakorganisaties, COR en VSI) ook in gelijke mate betrokken worden bij het ontwerp van een nieuwe governancestructuur, waaronder het bestuursmodel, van PFI. De

toekomstige, met als streefdatum 1 juli 2014, geldende governancestructuur dient recht te doen aan de wijzigende, fonds specifieke situatie van PFI en de wens tot betrokkenheid bij de uitvoering van de gemaakte afspraken, die door alle stakeholders is geuit.

In de aanloop naar deze nieuwe structuur is overeengekomen dat de vacature van de werkgeverszetel van PFI bezet zal worden door een vertegenwoordiger van of namens de vakorganisaties vanuit het belang van duurzame invloed op de uitvoering van de bovengenoemde afspraken inzake de indexatietoekenning. Deze bestuurder zal net als de andere bestuursleden handelen zonder last of ruggespraak. Hij of zij zal niet betrokken zijn bij het cao-overleg binnen de ING-organisatie.

H. Eigen bijdrage pensioenpremie CDC-regelingen (EBP)

Het ingroeimodel voor de eigen bijdrage van de actieve deelnemers aan de CDC-regelingen, zoals overeengekomen in de pensioenovereenkomst en de cao van ING Bank en ING Verzekeren/ING Investment Management, wordt gewijzigd, waardoor vanaf 1 april 2014 tot en met 31 december 2020 voor de werknemersbijdrage de navolgende verlaagde percentages gelden:

Datum inwerkingtreding inhouding eigen bijdrage	Eigen bijdrage in % pensioengrondslag	Oorspronkelijke eigen bijdrage volgend uit huidige cao's
01.01.2014*	2,5%	3,5%
01.01.2015	3%	4,4%
01.01.2016	4%	5,3%
01.01.2017	5%	6,2%
01.01.2018	6%	7,1%
01.01.2019	7%	7,5%
01.01.2020	7,5%	7,5%

* de administratieve verwerking vindt plaats vanaf 1 april 2014, waardoor de feitelijke eigen bijdrage over de maanden januari tot en maart 3,5% bedraagt en vanaf april tot en met december 2014 verlaagd wordt tot 2,2%.

Hierbij geldt onverminderd dat de eigen bijdrage maximaal 1/3 van de verschuldigde pensioenpremie zal bedragen, met een maximum van 7,5% van de pensioengrondslag. De met de tijdelijke verlaging van EBP gemoeide kosten voor de werkgever worden begroot op 80 miljoen euro (€ 80.000.000).

I. Uitvoeringskosten

PFI en ING zorgen ervoor dat op het moment van definitieve overeenstemming een akkoord is over de benodigde aanpassingen op de geldende uitvoeringsovereenkomst tussen PFI en ING met daarin opgenomen

een regeling voor de betaling van de uitvoeringskosten van PFI. De besluitvorming inzake de kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de bij PFI ondergebrachte regelingen (waaronder de inrichting van het Bestuursbureau) is de verantwoordelijkheid van het bestuur van PFI. Het bestuur zal zich daarbij inspannen om een efficiënte bedrijfsvoering te realiseren en zal hierbij de normen van redelijkheid en billijkheid in acht nemen.

4. Gevolgen afspraken

De gevolgen van bovenstaande afspraken zijn dat:

1. de bepalingen over indexatie in de geldende pensioenovereenkomsten, zoals opgenomen in de cao ING Bank 2012-2014 en in de cao ING Verzekeren/ING Investment Management 2013-2015, aangepast dienen te worden met datum inwerkingtreding 1 januari 2015; de aanpassing geldt zowel voor huidige werknemers, als voormalige werknemers, arbeidsongeschikten voor zolang als zij respectievelijk actief dan wel arbeidsongeschikt zijn en pensioengerechtigden; de aangepaste bepalingen hebben het karakter van een standaardbepaling en treden in de plaats van nawerkende bepalingen van alle eerdere binnen ING geldende cao's ook voor zover deze gunstiger waren;
2. de bepalingen over de eigen bijdrage in de geldende pensioenovereenkomst, zoals opgenomen in de cao ING Bank 2012-2014 en in de cao ING Verzekeren/ING Investment Management 2013-2015 aangepast dienen te worden en met terugwerkende kracht in werking treden per 1 januari 2014;
3. de voor alle verzekerden van PFI geldende bepalingen in de desbetreffende pensioenreglementen van PFI over indexatie overeenkomstig het onder 1. gestelde, en de bepalingen in de pensioenreglementen van het ING CDC pensioenfonds en het NN CDC pensioenfonds over de bijdrage van de deelnemers overeenkomstig het onder 2. gestelde, dienen te worden aangepast;
4. de bepalingen over de bij- en terugstortregeling in de tussen PFI en ING bestaande uitvoeringsovereenkomst per 27 februari 2014 dienen te worden beëindigd en de bepalingen over de kostenvergoedingen voor de datum van definitieve overeenstemming dienen te worden aangepast;
5. de statuten van PFI overeenkomstig de gemaakte afspraken over governance dienen te worden aangepast, na overleg en gedegen rekening houdend met de belangen van alle betrokken stakeholders en nadat de besluitvorming binnen PFI conform de hiervoor geldende procedures is afgerond;
6. indien wijzigingen in wet-of regelgeving dan wel andere omstandigheden ertoe leiden dat de cao Bank 2012-2014 en/of de cao ING Verzekeren/ING Investment Management 2013-2015 dien(t)(en) te worden opgebroken met een effectuering in het jaar 2014, ING en de vakorganisaties zich ertoe verplichten dat de nieuwe cao- afspraken geen gevolgen zullen hebben, noch direct noch indirect, op financiële afspraken die beschreven staan in dit onderhandelingsresultaat. Uit deze cao-afspraken kunnen geen

pensioenkosten volgen die niet voorzien zijn in dit onderhandelingsresultaat. Deze afspraken prevaleren boven de geldende cao's.

De formele vastlegging van de punten 1, 2 en 3 wordt in gang gezet nadat de genoemde afspraken omgezet zijn in definitieve overeenstemming en dient uiterlijk binnen 6 maanden na de datum van definitieve overeenstemming te zijn afgerond. De formele vastlegging van bovenstaand punt 4 dient op het moment van definitieve overeenstemming gereed te zijn. De formele vastlegging van punt 5 vindt plaats nadat de besluitvorming hieromtrent is afgerond. In geval van een discrepantie tussen de afspraken zoals vastgelegd in dit onderhandelingsresultaat en de formele vastlegging van deze afspraken, gelden de afspraken zoals vastgelegd in dit onderhandelingsresultaat als uitgangspunt.

5. Voorbehouden

De Partijen bij dit onderhandelingsresultaat stemmen in met dit onderhandelingsresultaat onder de navolgende voorbehouden:

- De marktwaardedekkingsgraad van PFI dient op de datum van definitieve overeenstemming minimaal 122,5% te zijn. Indien de dekkingsgraad deze ondergrens dreigt te raken (in de periode tussen het ondertekenen van het onderhandelingsresultaat en de definitieve overeenstemming) vindt overleg plaats. PFI heeft de verantwoordelijkheid om de dekkingsgraad te beschermen tegen neerwaartse bewegingen.
- De toezichthouder(s) van ING en PFI dien(t)(en) geen bezwaren te hebben tegen de gemaakte afspraken. ING en PFI spannen zich in ervoor te zorgen dat de reactie van de desbetreffende toezichthouders ontvangen is uiterlijk vóór de datum van definitieve overeenstemming.
- Deze afspraken moeten voor de accountant van ING tot gevolg hebben dat hij een verklaring afgeeft dat met deze afspraken sprake is van een algehele aanpassing en afwikkeling van de totale pensioentoezegging van ING met betrekking tot door PFI uitgevoerde cao-pensioenen, die leiden tot de toepassing van DC-accounting.
- Een definitief besluit over dit onderhandelingsresultaat kan door PFI en ING pas worden genomen nadat of op het moment dat PFI een voorgenomen besluit heeft genomen over de aanpassingen van de geldende uitvoeringsovereenkomst resulterend in de uitvoeringsovereenkomst 2014.
- ING behoudt zich het recht voor opnieuw met stakeholders in overleg te treden indien de ontwikkeling van de financiële positie van ING in de periode tussen het onderhandelingsresultaat en de definitieve overeenstemming dit noodzakelijk maakt. Dit overleg is erop gericht te bezien of deze ontwikkeling gevolg heeft voor het onderhandelingsresultaat, of hierin aanpassingen noodzakelijk zijn dan wel dat het onderhandelingsresultaat als gevolg van de situatie geheel of gedeeltelijk komt te vervallen.

COR en VSI hebben kennis genomen van deze voorbehouden en accepteren deze.

Uiterlijk op 27 februari 2014 dienen deze voorbehouden, c.q. het niet kunnen voldoen aan het gestelde te worden ingeroepen.

6. Wijzigingen in wet- en regelgeving

Stakeholders zijn tot dit onderhandelingsresultaat gekomen op basis van de op dit moment geldende (inter)nationale wet- en regelgeving ten aanzien van pensioenregelingen en voor zover de stakeholders die van toepassing achten. In het geval er sprake is van een wijziging in deze wet- en regelgeving in de periode gelegen tussen het ondertekenen van het onderhandelingsresultaat en de datum van definitieve overeenstemming die directe gevolgen heeft voor de afspraken die stakeholders in dit onderhandelingsresultaat met elkaar hebben gemaakt, treden de stakeholders met elkaar in overleg over de gevolgen en bespreken met elkaar oplossingen binnen de context van de hoofddoelstelling van dit onderhandelingsresultaat (wijzigen van de pensioenovereenkomsten en pensioenreglementen met als gevolg het off balance krijgen van de pensioenverplichtingen ondergebracht bij PFI). De gekozen oplossing moet voor het bestuur van PFI haalbaar en uitvoerbaar zijn.

7. Onvoorziene omstandigheden

Ingeval er sprake is van (een wijziging van) omstandigheden die de stakeholders ten tijde van het sluiten van dit onderhandelingsresultaat niet hebben voorzien (in de zin van artikel 6:258 Burgerlijk Wetboek) en die directe negatieve gevolgen hebben voor de uitvoerbaarheid van de afspraken die stakeholders in dit onderhandelingsresultaat met elkaar hebben gemaakt, geldt dat stakeholders naar bevind van zaken zullen handelen waarbij de normen van redelijkheid en billijkheid gelden. De stakeholders treden alsdan met elkaar in overleg om gezamenlijk te beoordelen wat de gevolgen zijn van de opgetreden omstandigheden voor dit onderhandelingsresultaat en streven er naar beste vermogen naar om deze binnen de context van de hoofddoelstellingen van dit onderhandelingsresultaat (wijzigen van de pensioenovereenkomsten en pensioenreglementen met als gevolg het off balance krijgen van de pensioenverplichtingen) op te lossen. Deze bepaling geldt voor de periode gelegen tussen de datum van het onderhandelingsresultaat en de datum van definitieve overeenstemming. Indien de stakeholders niet tot overeenstemming komen over een oplossing, kan elk van de stakeholders door middel van een schriftelijke verklaring aan elk van de andere stakeholders dit onderhandelingsresultaat ontbinden. De ontbinding ontslaat alle stakeholders van alle uit dit onderhandelingsresultaat voortvloeiende verplichtingen.

8. Nadere uitwerking

Partijen zullen de komende periode tot de definitieve overeenstemming, en voor zover nodig ook de periode nadat definitieve overeenstemming is bereikt, benutten om de onder 3. omschreven afspraken vorm te geven en verder uit te werken, in ieder geval door aanpassing van de onder 4. genoemde documenten. Hiervoor wordt een werkgroep samengesteld vanuit de vertegenwoordigers van ING, PFI en vakorganisaties die de overleggen gevoerd hebben leidend tot dit onderhandelingsresultaat. COR en VSI worden op een gelijke wijze betrokken als bij het proces voorafgaand aan dit resultaat, behoudens hetgeen onder G. is vastgesteld ten aanzien van de betrokkenheid van de stakeholders bij de discussie over de toekomstige governancestructuur. Deze werkgroep wordt ondersteund door een aantal (technische) adviseurs en een onafhankelijke procesbegeleider. In geval Partijen niet tot overeenstemming komen over de nadere uitwerking, vindt op overeenstemming gericht overleg plaats met alle stakeholders die betrokken zijn bij het onderhandelingsresultaat, waarbij de instemming gericht is op de eindsituatie zoals omschreven in hoofdstuk 1, eerste en de tweede alinea.

9. Onderhandelingsresultaat en vervolg proces na bekendmaking

Bovenstaande afspraken worden definitief, nadat een periode van 7 weken na ondertekening van dit document (i.c. 26 februari 2014) is verstreken en alle Partijen en COR en VSI nog steeds instemmen met respectievelijk positief staan tegenover de onderstaande afspraken en geen voorbehouden, zoals opgenomen onder 5. in werking zijn getreden.

Gedurende de bovengenoemde periode heeft elke stakeholder de gelegenheid de eigen achterban te raadplegen en zal dit via de voor de betreffende stakeholder vastgelegde procedure vormgeven inclusief daaronder vallende noodzakelijke besluitvorming bij de betreffende stakeholders. Alle vertegenwoordigers van de stakeholders die direct betrokken zijn geweest bij de overleggen inzake dit onderhandelingsresultaat zullen het resultaat voorleggen.

Daarnaast wordt gedurende deze periode de deelnemersraad van PFI in staat gesteld een advies uit te brengen over de door het bestuur van PFI voorgenomen besluiten die voortvloeien uit de afspraken beschreven in dit onderhandelingsresultaat. Na advies van de deelnemersraad van PFI neemt het bestuur van PFI een formeel besluit, waarbij PFI dit advies serieus meeweegt in zijn besluitvorming.

Indien de achterbanraadpleging en de benodigde definitieve besluitvorming niet leiden tot een positieve reactie, kan elk van de stakeholders door middel van een schriftelijke verklaring aan elk van de andere stakeholders dit onderhandelingsresultaat ontbinden. De ontbinding ontslaat alle stakeholders van alle uit dit onderhandelingsresultaat voortvloeiende verplichtingen.

10. Omzetting onderhandelingsresultaat in definitieve overeenstemming

Op 26 februari 2014 verstrijkt de termijn voor definitieve besluitvorming door de stakeholders, gevolgd door definitieve overeenstemming. Een dag na deze datum, namelijk 27 februari 2014, bepalen Partijen, met inachtneming van hetgeen bepaald onder 9., of er sprake is van definitieve overeenstemming van ING, de vakorganisaties, PFI, COR en VSI en of voldaan is aan alle voorwaarden uit dit onderhandelingsresultaat, en of de gestelde voorbehouden niet hebben geleid tot afwijking van de afspraken zoals in dit onderhandelingsresultaat beschreven. Deze bepaling door alle stakeholders geschiedt door een schriftelijke herbevestiging van dit onderhandelingsresultaat, welke herbevestiging alleen op de genoemde gronden kan worden onthouden.

Vanaf deze datum (27 februari 2014) is ontbinding of opzegging van dit onderhandelingsresultaat, om welke reden dan ook, uitgesloten.

In het geval de deelnemersraad geen positief advies uitbrengt inzake het voorgenomen besluit van PFI om akkoord te gaan met het onderhandelingsresultaat en het bestuur van PFI zijn voorgenomen besluit omzet in een ongewijzigd definitief besluit, wordt de datum van definitieve besluitvorming gewijzigd in 5 maart 2014.

Ontstaan er tussen stakeholders verschillende interpretaties over dit onderhandelingsresultaat, dan stellen stakeholders een bemiddelingscommissie in. Deze commissie wordt samengesteld door de stakeholders die bij de oplossing van dit verschil van inzicht belang hebben. Elke betrokken stakeholder benoemt een lid. De commissie heeft een onafhankelijke voorzitter, benoemd door de commissie zelf. De commissie hoort de betrokken stakeholders en probeert hen binnen twee weken na het ontstane verschil van inzicht tot een oplossing te laten komen. In het geval dit niet slaagt, is elk der betrokken stakeholders vrij de maatregelen te treffen die hem goeddunkt. Elk der stakeholders betrokken bij dit verschil van inzicht draagt zijn eigen kosten terzake.

Alle stakeholders zullen zich onthouden van het verlenen van enige vorm van medewerking, bijstand of ondersteuning, zowel direct als indirect, aan acties van derden in en buiten rechte, gericht op het geheel of gedeeltelijk ontbinden of beëindigen dan wel het aantasten of beperken van de verbindende kracht of werkingsomvang van het onderhavige onderhandelingsresultaat en/of de daarop voortbouwende bepalingen in andere documenten.

Amsterdam, 8 januari 2014

Aldus overeengekomen en getekend door:

Namens Partijen:

Namens ING:

De heer N. Jue
Directievoorzitter ING Nederland

Mevrouw M.M.O.P. Brunklaus-van der Loo
Directeur Human Resources ING Bank

De heer J.W. van der Wal
Directeur Human Resources ING IM Europe

Namens FNV Finance (onderdeel van FNV Bondgenoten):

De heer F. Polhout
Bestuurder

Namens De Unie:

De heer E.H.A. Geurts
Sr. Belangenbehartiger

Namens CNV Dienstenbond:

Mevrouw I. Wiersinga
Onderhandelaar in de financiële dienstverlening

Namens PFI:

Mevrouw J. Sips
Bestuurslid

De heer R. Prins
Bestuurslid

De heer J.T. Postmus
Bestuurslid

Met instemming van de volgende stakeholders:

Namens COR:

De heer M.L.R. Vonk
Voorzitter COR ING Groep

Namens VSI:

De heer L. E.J.A van der Hoeven
Voorzitter VSI

De heer P.P. Barten
Algemeen secretaris VSI